

1907.

РІЧНИК Х.

ТОМ XL.

КНИЖКА XI.

ЗА ПАДОЛИСТ.

ЗМІСТ.

МИХ. ГРУШЕВСЬКИЙ: До наших читачів.....	177
ІВАН ФРАНКО: Великий шум (кінець буде).....	189
ГАННА ЛУЦЕНКО: Перший сніг.....	212
В. КО-ИЙ: Національно-територіальні межі України і території інших областей (кінець буде).....	213
НЕВІДОМИЙ: Блюдите ся б'єса полуденнаго.....	226
В. ВИННИЧЕНКО: Студент. Оповідання.....	228
СЕМЕНЧЕНКО: Блїдий місяць із-за хмари.....	234
ІВ. ФРАНКО: Іван Тобилевич (Карпенко-Карий).....	235
ВАСИЛЬ МОВА (ЛИМАНСЬКИЙ): Старе гніздо й молоді птахи (кінець буде).....	241
МИХАЙЛО ЖУК: Не читай моїх пісень сумних.....	291
МИХ. ЛОЗИНСЬКИЙ: Два інтернаціональні робітницькі конгреси (кінець).....	292
ІВ. ФРАНКО: Середні віки і їх поет (кінець буде).....	305
МІРІЯМ ГАРРІ: Здобутте Єрусалима. Роман (кінець буде).....	322
Ф. МАТУШЕВСЬКИЙ: З українського життя.....	341
ЗАКОРДОННИЙ: За границею.....	354
Бібліографія.....	362
Книжки надіслані до редакції..	367
Відозва видавництва ім. Герцена на користь безробітних.....	368
Оголошення.	

ЛІТЕРАТУРНО-
НАУКОВИЙ
ВІСТНИК

ЛЬВІВ - КИЇВ.

З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

РАДА

газета політична, економічна і літературна

виходить у Києві щодня, окрім понеділків.

Рік видання третій.

„РАДА“ має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всякі світові події, поезії та оповідання; фелетони політичні, наукові і белетристичні; телеграфні звістки: агентські та від власних кореспондентів.

Особливу увагу звертає „РАДА“ на місцеве життя провінції.

„Рада“ має в Державній Думі і Державній Раді власних кореспондентів.

Умови передплати за границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 коп., на 3 міс. 2 карб. 75 коп., на місяць 1 карб.

Ціна окремого № 4 коп. За зміну адреси 30 коп.

Безплатний додаток: стінний одривний КАЛЕНДАР на рік 1908, в якому уміщені: календарні відомости, портрети українських діячів, біографії, де що з історії і статистики України, про наукові та інші товариства на Україні і в Галичині, приказки, загадки, поради господарські, адреси українських газет та журналів і т. и.

Адрес редакції і головної контори у Києві: Велика Підвальна ул., д. 6 біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

З новим роком 1908 в Києві заходом Українського видавництва „РАНОК“ друкуватиметься новий

ЗБІРНИК

Українська Муза.

Поетична антологія

під редакцією

Олеґси Коваленка,

в 12 випусках; виходитиме 1 числа кожного місяця (після старого ст.), починаючи від січня. В антологію увійдуть твори всіх українських поетів. В кождім випуску будуть твори 10 поетів (більше, як по 100 поезій) з портретами і біографіями поетів, заставками і вінетками. Збірник буде великого формату і матиме до 1200 ст. Ціна кожного окремого випуску 25 коп., з пересилкою 30 коп.; а в передплаті за всі 12 випусків 2 рублі, з пересилкою 2 р. 50 к. При сплачуванню ратами: 1 руб. зараз, 1 руб. 1 марта і 50 коп. 1 липня. Гроші посилати: Київ, Іванівська улица 75, Оленсі Коваленкови. Можна також передплатувати через „Укрґ-банк“ в Києві, ул. Беза-

М. ГРУШЕВСЬКИЙ

До наших читачів.

Минає вже рік з того часу, як Літературно-Науковий Вістник зачав переносити ся на київський ґрунт, щоб не тільки своїм напрямом і змістом, а і самою технікою оправдати свій характер всеукраїнського органу. Читачам нашим звістні ближші мотиви, які змусили нас до сього. Не скороминуша примха, не пуста амбіція, а обставини, що грозили захитати результати всеї нашої роботи й змагань, привели нас до того. З одного боку офіціальні заходи, що ставили новий хинський мур між Україною галицькою й російською (неправне наложенне незмірно-високого мита на заграничні українські книжки). З другого боку — небезпечна сепаратистична течія, яка прокинула ся в певній частині українського суспільства, немов знеохоченій дотеперішньою культурно-національною роботою на галицькім ґрунті й затривоженій, що їм — російським Українцям — не знайдець ся поля й простору в культурній та національній роботі на своїм ґрунті при галицькій „конкуренції.“ І сї офіціальні заходи й те домашнє короткозорє суперництво та розсївані ним антипатії до „галицької мови“, а з нею — й до всеї культурно-національної роботи, веденої на галицькім ґрунті, спільними силами України російської й австрійської, зарисували вже були щілинку на нашім національнім організмі, маленьку, але небезпечну — коли б дати далі їй рости та побільшатись. І щоб запобігти сьому, між иньшим постановили ми перекинути новий міст між обома частями Української землі, в виді Літературно-Наукового Вістника, перенесеного на київський ґрунт, з тим щоб вести його спільними силами визначнійших літератів, учених і публіцистів України австрійської й російської.

Роблячи се, ми не були слїпі на всі ті небезпечности й ризиковности, на які з усіх боків вказували нам наші приятелі й навіть неприятелі, що остерігали нас від сього кроку. Ми рахували ся і з иньшими трудностями, які не завсїди були ясні сторонньому глядачеві. І ми не можемо сказати, щоб сї трудности нас оминули. Нам прийшлось випити досить повну чашу всякого добра. І чисто технічних, дуже значних трудностей, які виникали

з неприладження київських друкарень до такої роботи, з трохи відмінної провописи, прийнятої в ЛНВістнику, а незвичайної і для складачів і для письменників і для коректорів київських. І всякого рода політичних — від трусів, арештовань редакційних рукописей і членів редакції включно до заборони самої часописи. І тих специфічних „від редакції незалежних“ обставин, в яких тепер безсило беть ся вся мовляв „освободжена“ преса Росії взагалі, а кольми наче преса провінціональна, та ще й українська. І нарешті — нашого спеціально-українського „атомізму,“ делікатно висловляючись. На боротьбу з сими трудностями пішло маса нервової енергії, маса всякого клопоту і тяжкої мозкової роботи, вартої, може, трохи ліпшої мети. Всі ті труди і зусилля може й не пропорціональні, об'єктивно взявши, до тих результатів, на досягнення яких вони призначались. Але неприхильні обставини, в яких прийшло ся жити й розвивати ся українству до нинішнього дня, призвичаїли нас кожний найдрібніший поступ купувати тяжкими зусиллями, видерати з напруженням усіх сил кожду пядь землі у тих ворожих сил, що стережуть українську біду. І ми сею тяжкою школою українського життя призвичаєні вдоволяти ся малим та цінити кожний успіх, хоч би найдрібніший, чуємо вдоволення з перебутого року — ми трудили ся й бороли ся не даремне.

Ми не помилили ся, покладаючись на здоровий розум української суспільности. Не справили ся побоювання, що ЛНВістник, пересунувши центр тяжкості на Україну російську, стратить свої впливи й інтерес в Галичині: навпаки, се зміцненне всеукраїнського характеру ЛНВістника було стрічено в Галичині з загальним вдоволенням, і число передплатників галицьких не тільки не зменьшило ся, а зросло. З другого боку, упередженне против „галицької мови“ і „галицької літератури“, яке було вирросло несподівано до значіння дуже небезпечного суспільного симптому, дуже скоро, по кількох книжках ЛНВістника рішучо ослабло, коли не заникло. Читачі його мали скору спромогу переконати ся, що межа, яка ділить обидві часті України, в літературній і культурній роботі зовсім не має ніякого значіння. Ми мали ту велику втіху, що по стількох роках побачили знову новколо себе широкий круг читачів з обох боків кордону й при кінці року число передплатників, а з тим і читачів з великої російської України стало перевисшати число передплатників з малої України

австрійської, і з тих незнаних нам рядів українського передплатника все частійше став відзивати ся до нас голос „читателя-друга“, який запевняв нас що цїнить нашу часопись „як рідну маму“ і не покине її навіть в останніх злиднях. Ми знову побачили наоколо себе широку сімю українських письменників — майже всі виднійші репрезентанти українського письменства, публіцистики, науки, які проявляли літературну продукцію в сїм часі, надіслали нам свої писання або пообіцяли, як скоро будуть щось мати — до нашої часописи призначити. В спільній роботі на сторінках одної часописи відживало живе почуте одности й солідарности, вирівнювала ся різниця між обома, чужими руками розділеними, але безконечно близькими собі частинами української землі.

Щілина, що була зарисувала ся між ними, заростала. І коли можна без усякого сумніву сконстатувати, що той міжукраїнський сепаратизм значно ослаб за сей рік і балакання на тему різних жупелів „галицької мови“ стали вже нікому не інтересним пережитком,—то треба признати, що в сїм повороті мав своє значінне і ЛНВістник.

Так само мала своє значінне в загальнім балансі українського руху поява на українськїм ґрунті Росії журналу так солідно обставленого, тяжко узброєного, з довгими й поважними традиціями як ЛНВістник. Нам приходило ся не раз, з уст виднійших репрезентантів української суспільности чути констатованне сього значіння для репрезентації українського руху на зверх і для самого, так би сказати, „самочувствія“ української суспільности, і думаємо, що вони не помилялись в сїх поглядах.

Розумієть ся, все се здобутки й успіхи того роду, що можуть вдоволяти тільки випробованого в тяжкій „школї бїдї“ Українця, призвичаєного, що йому все і всюди „вітер в очі віє“. Самі по собі дуже скромні, вони цїнні нам як малий задаток кращої будущини, в яку ми кріпко й непохитно вірили, і в сїх та їм подібних скромних успіхах і здобутках бачимо вельожні симптоми постійнаго руху українського національного відродження. Е sempre se muove! Вона рухаєть ся неустанно — ся обречена на смерть Україна, не вважаючи на вороже кряканне всякого вороня, і не вимагає від своєї суспільности нічого більше як тільки живої, непохитної віри в її жизненість, в її будуче жите й силу — та реалізації сеї віри в ділах. Неустанної, живої уча-

сти в народнім руху, його будженню й підтримуванню. І тим більш живої віри в себе і свою роботу і тим живішої роботи, чим густійше залягає кисла осіння сїрва політичні і суспільні краєвиди, так як то тепер наоколо себе бачимо.

Всі успіхи й здобутки осягнені Лїт.-Наук. Вістником в отсїм році кінець кінцем, скільки можна тепер судити, ледви чи покрийть навіть його неможливо-скромний бюджет, скупобчислені видатки отсього року. А тим часом він не може стояти на своїй нинішній точці, а мусить іти наперед, розвивати ся, розширяти ся, щоб сповняти відповідно своє заданне. На се вказав я вже, ще тільки розпочинаючи його виданне на київським ґрунті. Журнал в своїх давніх розмірах не може вмістити тої розширеної програми, яку на нього вкладає перенесенне більшої ваги на Україну російську, ніж яку вона досї мала в його програмі. Самі собою мусїли розширити ся огляди політичного і суспільного життя, більше місця прийшло уділити статям на теми біжучого життя в Росїї, які так близько зачіпають інтереси українського життя в нїй. А се мусїло відбивати ся економією на иньших відділах. Сього року в середнім журнал дав трохи більше як 11 аркушів на місяць. Се було рішучо за тісно як на програму нашого журналу. Приходило ся відкладати статї, або й зовсім зрікати ся їх, хоч вони далеко не були б зайвими — тільки наслідком тісноти, браку місця. Приходило ся часом дробити статю сильнійше ніж би бажало ся, або переривати її друк, щоб поруч неї дати місце для иньшої статї, яку довше не можна було затримувати, аби не стратила зовсім інтересу. Приходило ся випробовувати терпеливість співробітників, особливо белетристів, відкладаючи їх твори з книжки на книжку. Все се давало багато неприємностей редакції і хоч які старання прикладали ся до того, щоб се не відбивало ся на журналі — воно не могло зістати ся без деякого впливу й на нїм самім. З тих заміток, які робили ся критикою на адресу ЛНВістника протягом минулого року, власне сї поділяли ся нами, що попадали на наше болюче місце — тісноту журналу й дальші наслідки того браку місця.

З тих заміток, які робили ся ріжними критиками й рецензентами російської України на адресу ЛНВістника, багато виявляло нерозуміння того, що можна і належить вимогати від літе-

ратурно-наукового журналу взагалі і ЛНВістника спеціально. Тепер організація преси взагалі переживає значні пертурбації. Старий, скристалізований тип „толстого журналу“ останніми літами перестав задовольняти публіку. З одного боку підорвав його розвій щоденної преси, з другого — почав відживати старий тип альманаху в нових формах різних збірників з певною кружковою закраскою, чи перенятих певною одністю тем або провідних ідей. Ті замітки, які робили ся на адресу ЛНВістника, дуже часто були навіяні сею модною тепер формою збірника. Такі напр. бажання, щоб ЛНВістник навіть більші твори літературні чи наукові не дробив, а давав в цілости, аби не „нарушувати цілости вражіння.“ Щоб він не давав зовсім річей другорядної вартости. Щоб він тримав ся певної однородности в стилі й напрямках своєї белетристики — наприклад не допускав модерністики. Сі закиди стають здебільшого зрозумілими власне з становища збірника, а не журналу. Їх можна ставити збірникові, але що стало ся б з журналом, як йому поставити жаданне, щоб він дав в цілости велику повість чи драму, яку призначив на свої книжки? Щоб він вибирав самі визначні твори своєї літератури, і стримав свою книжку, коли не міг заповнити її самими першорядними річами. Щоб він відложив огляди свої й статі на біжучі теми, тому що надбіг більший белетристичний чи науковий твір.

Журнал мусів би перестати бути журналом, щоб сповнити сі вимоги — розбити ся на ряд періодичних збірників, або ще ліпше — на ряд осібних видань повістей, брошюр і т. и. А тим часом ми хочемо дати журнал і вважаємо його потрібним. Чи тип збірника розвиватиметь ся далі й витискатиме з культурного життя журнал, покаже будучність. Але щоб він убив журнал, в сім можна сильно сумнівати ся хоч би тому вже, що збірник являеть ся звичайно тільки суроґатом журналу і має тенденцію все більше зближати ся до нього й перетворити ся в справжній журнал, скоро тільки знайдець ся для нього відповідний ґрунт. Не знати также, чи удасть ся розвинути ся збірникам мішаного літературно-публіцистично-наукового змісту, по програмі літературно-науково-політичних журналів. Чи витримають вони конкуренцію з журналами — чи не старітимуть ся такі збірники з злободневними статями перше ніж доходитимуть до рук публіки, особливо поза більшими культурними центрами, і чи взагалі по провінції, з слабо організованим книгарським торгом, вони зможуть росповсюдню-

вати ся так скоро і успішно, як того вимагає сама ціль таких збірників—заступати місце журналів. Ми сумніваємо ся, і думаємо, що при теперішнім складі українського життя, особливо провінціонального, літературно-науково-політичний журнал буде ще довго потребою неминучою кожної культурної людини, і спеціально у нас добре поставлений журнал як образ літературного й культурного життя — не такий скоро минутий, як номер щоденної газети, а ближше й тісніше звязаний з біжучою хвилею і її злобами ніж книга, брошюра чи збірник, і приступніший ніж вони — довго ще буде потребою українського життя.

Від журналу ж неможна вимагати, щоб він одну книжку заповнив оригінальною драмою, яка до нього навинулась, другу перекладеним романом, третю — статтю по літературі. Не можна вимагати, щоб він в кількох книжках не давав зовсім оригінальної белетристики, чекаючи аж чогось незвичайного і т. д. Журнал не хрестоматія вибраних авторів; він має дати образ сучасного літературного й суспільного життя, а сього він не зможе зробити, хоч би навіть постановив виловити все що впливає на верх талановитого, незвичайного, і потрапив здобути монополію друкування творів всіх талановитих белетристів, публіцистів і учених свого народу. Се абсолютно не можливо в суспільности, яка має таких талановитих письменників де що більше як двох-трох. Але як би навіть се удало ся здійснити, то безсумніву виявилось би, що ті таланти таки не дають своїми творами позного образу духового й суспільного життя, який журнал має дати своїм читачам, що з них виходить альманах, а не журнал, і для доповнення перспективи треба покликати рядових робітників і роздати їм певні теми для виконання програми журналу. Ніякий літературний журнал не може поставити собі завданням давати самі шедеври: він давати не все, що має якийсь інтерес чи як малюнок життя, чи образ настроїв і ідей, чи як взірць літературної техніки, і буде вважати себе вповні вдоволенням, коли серед сього інтересного чим небудь матеріалу буде мати спромогу дати щось не звичайне по своїй талановитости. А скільки журналів цілими роками й не мають спромоги дати щось надзвичайне і совістно сповняють своє завдання самими ремісничими виробами? На заході напр. сенсаційні новинки виловлюють ся переважно богатими щоденними газетами для своїх фейлетонів, або видають ся відразу осібними книжками, щоб журнальним чи

газетним друком не поспувати книгарського збуту. В Росії вже кілька років все більш талановите або модне, сенсаційне виходить також або особними виданнями або в спеціальних кружкових збірниках, а старі реноміровані журнали, особливо що до оригінальної белетристики, годують своїх читачів самою сїромою, для оживлення уживаючи тільки перекладів. І ніхто не вважає сього виною їх, і російський обиватель далі вважає своїм сьвятим обовязком „слідити“ за сими журналами, тримати їх, щоб бачити як освітлюють ся явища сучасного культурного й суспільного життя з становища певної суспільно-політичної доктрини, з певної політичної чи партійної точки. За ним і наш земляк з російської України залічує се до своїх горожанських обовязків і вдячно приймає сю сухеньку з дебільшого поживу — дарма що своїй українській щоденній пресі чи журналістиці такі високі вимоги ставляє, зовсім „внї времени и пространства“. Українська преса — а спеціально мусимо сказати рішучо про свій журнал — дає громадянству і тепер далеко більше, ніж скільки воно має право вимагати відповідно до тої матеріальної та моральної піддержки, яку їй воно дає саме. Річ очевидна, що доки Українець сам не стане класти „во главу угла“ свою рідну культуру, свою рідну пресу, книжку, інституцію, а буде дивити ся на неї як на якийсь необовязновий додаток до культури, преси, інтересів російських, доти все українське буде засуджене на нужденне животінне. Доки він (говоримо се все очевидно про Українця російського) буде трактувати серіозно тільки жите російське, а до життя й інтересів українських буде тільки „снисходить“, уділяючи їм те, що зістанеть ся по задоволенню інтересів до життя російського, то значить — найчастійше нічого не уділяючи, — доти не зможе стати міцно на ноги се наше українське жите, наша культурна й суспільна робота. І такий „снисходящій“ нехай оберне до своєї шановної особи всі ті нарікання і хмикання, які він тепер необачно звертає до робітників на занедбаній ниві українського життя.

Ні нам ні нашим читачам, розуміеть ся, не приходило ся стидати ся за ЛНВістник при порівнянню його з иньшими журналами — російськими наприклад. Я міг би навести відзиви людей безсторонніх, які признавали, що він вповні стояв на рівні,

а з деяких поглядів і брав гору над журналами найбільше солідно обставленими. Журнал, який в кожній книжці приносив щось з під пера найліпших наших белетристів, публіцистів, учених, може сказати, що він давав більше ніж від нього можна було жадати. Закидів науковій та публіцистичній частині нам, що правда, й не доводилося чути, натомість слабшою стороною журналу називало його белетристику. Але люди найменш прихильно настроєні для нього, мусять признати, що добра половина того доброго, що дала українська белетристика в минулім році, з'явилася на сторінках ЛНВістника, а се більше ніж можна жадати від якого небудь журналу.

Поруч тих визначних річей редакція зовсім свідомо містила й річі другорядні, в тім переконанні, що журнал, як я вище сказав — не хрестоматія і не може зачиняти дверей перед річима менш талановитими, але інтересними з якогось погляду ¹⁾. Коли на неповній сторінці часописи, замість лишити порожню пляму, редакція давала поезію, хоч би й позбавлену часом високих артистичних прикмет, але інтересну формою чи гадкою, чи навіть просто новим іменем письменника-дебютанта, — редакція мала те переконання, що як найліпше сповняє свій обов'язок перед читачами, і що вірш навіть не дуже сильний дає більше, ніж незадрукована пляма. І тільки одного не могли ми переболіти — тої прикрої операції, яку приходилося переходити при кожній книжці, коли незмінно виявлялося, що матеріал, зібраний для цієї книжки перевищує в півтора або й більше разів

---

¹⁾ Зовсім несподівано нам прийшлося стрінути з боку української суспільності Росії, властиво — деякої частини її, з проявами чистоміщанської pruderie, яку ми досі привикли стрічати тільки в устах галицьких катехитів (законоучителів), але не сподівались побачити у суспільності поступової, особливо в епоху загальної „переоцінки цінностей“. Так багато голосів невдоволення, навіть обурення викликало недавно оповідання „Дора“, взяте, розуміється, з „неприличної“ сфери життя, але зовсім далеке від порнографії (легкий порив протесту, людської гідності у проститутки, який безслідно минає по хвилі). Перед тим вислови невдоволення прийшлося нам почути з приводу оповідання „Хиба“. Лекше зрозуміти було невдоволення літературних старовірів або неблаганних прихильників суспільних завдань штуки протиприродної модерністичних, або позабавлених суспільної ідеї. Та дарма, ЛНВістник не може замкнутися в рамки якоїсь школи чи доктрини й признає в творчості „всі роди окрім нудного“, безталанного й неінтересного.

число аркушів, яке може містити ся книжка, й приходило ся, як я сказав—одно розділяти на два номери, замість дати в однім ¹⁾; друге відкладати до дальшої книжки — ризкуючи, що воно стратить щось в інтересі, в сучасности від такого відкладання; третього — не приймати зовсім і звертати авторови, з прикрим почутем, що воно б далеко не було зайвим в журналі. І от уже з самого літа почавши ми займаємо ся тільки тим, що відкладаємо все, що напливає і що можна відложити до нового року, коли ЛНВістник буде збільшений, бо в сім році треба дати місце стількому вже прийнятому та подокінчувати розпочаті статі й белетристичні твори, та лишити місце на огляди й статі злободневні. Не замовляємо нових статей, уриваємо по перекладах, оглядах і бібліографії (на тих кінцевих точках програми найбільше окошується та тіснота), виключаємо всякі довші рецензії і т. и.

Таке становище неможливе *à la longue*, і очевидно ЛНВістнику треба або збільшити свої розміри, або обтяти свою програму: або викинути белетристику, або виключити огляди й зістатися збірником статей наукових і публіцистичних. Очевидно, і те і се неможна зробити, не вирікаючи ся цілей, поставлених ЛНВістником, який по різних ефемерних пробах зістається ще раз одиноким українським журналом і бо-зна як ще довго може ним зіставати ся. І тому збільшенне розмірів його являється ділом неминучим і негайним. Питанне тільки про спосіб покриття тих збільшених коштів. І в теперішнім розмірі, при теперішнім стані передплати ся передплата дай Боже аби покрила кошти видання. Покладати ся на такий приріст передплатників, щоб не він тільки зміцнив теперішні позиції ЛНВістника, але й покрив кошти його збільшення — на се треба більшого оптимізму, ніж яким наділила нас практика українського життя. Тим більше, що

¹⁾ Закиди надмірного дроблення, які нам робили ся, одначе также бували перебільшені, Напр. такі докори робили ся нам з приводу повісти Бернзона „Марі.“ І от цікаво порівняти: разом з ЛНВістником сю повість зачав друкувати російський журнал, спеціально присвячений заграничній белетристиці: Вѣстникъ иностранной литературы. Він надрукував її в шести книжках, покоротивши кінець, ЛНВістник в семи-в цілости. Виходить, що якогось надзвичайного дроблення не було, а повість ішла в звичайнім темпі, навіть і для журналу не звязаного розмірами й широкою програмою, як ЛНВістник.

трудно їхати довго і добре при таких скупих тратах, з якими вів ся ЛНВістник досі. Недавно біографи Марка Вовчка пригадали нам, що „Основа“ платила лїпшим авторам по 200 руб. за аркуш: як же* сильно пішли ми назад за ті п'ятдесят лїт з сього погляду! А тим часом бажаючи зібрати у себе найбільш талановитих співробітників, треба думати про те, щоб платити їм лїпше, ніж ми спроможні платити тепер. Правда, „Основа“ стояла панськими силами, а в наші часи українство опираєть ся переважно на чистім майже пролетаріатї. Тому й прикро думати про якесь значнійше збільшення передплати. Знаємо, що головна опора нашого журналу, се сьвята голота, якій справді приходить ся часом і „свій гардероб реалїзувать“, щоб заплатити за передплату. Народ маломощний, який іще переважно й постраждав останніми часами, потратив посади, заробітки, і для нього доложити кілька рублів до газети чи журналу — се велике питання, особливо під теперішню загальну дорожнечу.

І по довгих ваганнях ми рішаємо ся йти середньою дорогою. Як бачать читачі з оголошення про передплату, ми дуже незначно підвищуємо її: коли сього року незаможні передплатники в Росії, що виплачували передплату частями, платили 6 р. 50 к., то в будучім році платити муть 7 р., і сю передплату можуть виплачувати по 1 р. Ми тільки просимо всіх, хто не має крайньої потреби користати з сеї знижки, аби й не користав з неї, бо наша надія на тих, що платити муть повну пердплату — 8 рублів (найлїпше — виписуючи журнал просто з його контори). Для передплатників галицьких ми підвищуємо передплату на 2 корони, з огляду не тільки на збільшення журналу і коштів видання, але також і коштів пересилки.

Але се підвищення передплати обіцяє нам тільки частинне покритє, і поруч нього сподїваємо ся збільшення числа передплатників. Просимо всіх наших читачів старати ся про розширення нашої часописи, заохочувати до неї людей, прилучати нових передплатників. Просимо памятати, що в тім запорука істновання й дальшого розвою нашого журналу. Просимо зятямити, що кожний десяток передплатників, по покритю коштів видання, дає спромогу додати аркуш до річника, поставити його лїпше. Пояснюємо справу щиро, не вилазячи на котурни, не завиваючи ся в театральні тоги перед нашими читачами, на котрих дивились від початку і дивимось не як на безсловесну „толпу“, а як на товари-

шів-другів, що своєю моральною й матеріальною помочю дають нам спромогу сповняти нашу роботу на користь нашого слова й життя. Вважаємо, що існування й розвій нашого, самотнього українського літературно-наукового журналу дороге не тільки для нас, а й для них і просимо подбати про його забезпечення. Нехай нікому ся справа не здасть ся марною, маловажною. Той сірий, неприязний сумний час, що розпочав ся наоколо нас, той смерок, що залягає колись широкі й ясні перспективи, вимагає великої витривалости, скупленої енергії, запобігливости навіть в малих ділах (за браком великих, яким не дає місця сей сірий час) — щоб зберегти здобуті позиції і з них поволі здобувати нові. І ми кладемо се на серце всім свідомим членам нашої суспільности: бути нам помічними в сім малім ділі — відповіднім поставленню журналу, який був би гідним органом поступової української суспільности, гідним її репрезентантом.

Всім хто брав участь в нашім журналі в минувшім році, висловляємо сердечну подяку й просимо до дальшої участі і їх, і тих, хто досі не брав у нім участі. ЛНВістник ніколи не був органом кружковим і не буде. Ми не розсилаємо спеціальних записок, але раді всім, кому близьке діло розвою й поступу нашого народу, нашої землі, і просимо всіх.

Рукописи можна посилати однаково чи на львівську чи на київську редакцію: вони пересилають ся туди, де в даннім моменті йде розбір рукописей. Тільки просимо не докучати редакції скорими запитаннями про долю тих рукописей: напливає їх велика сила, переважно, розуміється, недалеко — маса „проб пера“ всякого рода, але відразу вгадати в них пригожі не завжди можна, і треба часу на їх читання. З приводу дрібних віршів редакція не входить в ніякі переговори і рукописей їх не ховає. Всякі рукописи просимо присилати чисто переписані, з полями (маргінезами), інакше не будуть читати ся. Рукописи призначені до друку в ЛНВістнику просимо писати приноровлюючись по можности до його правопису, бо за правлення правопису в новім році буде відлічувати ся з гонорару. Для вигоди співробітників ми наміряємось при першій книжці подати коротку інструкцію для правопису, відповідно до змін, які прийняті редакцією, в напрямі зближення до себе фонетики школьної (галицької) з теперішньою українською, відповідно до гадок, висловлених в сій справі язиковою комісією Наукового Товариства ім. Шевченка.

Передплатників просимо відновляти передплату ще заздалегідь перед новим роком. Кому трудно надіслати й той перший рубль, то нехай хоч одкритою повідомить, що він буде передплатником в 1908 р. Галицьких передплатників просимо залишити свій звичай — передплату замінити в посліплату і отягати ся з висилкою грошей, аж перервуть висилку часописи.

На останню книжку сього року і перші книжки 1908 р. маємо приладжені: посмертні писання Марка Вовчка—право на українську літературну спадщину її (невидану) набув наш журнал; поетичну драму Лесі-Українки, великий суспільний роман Ів. Франка, оповідання В. Винниченка і М. Коцюбинського, жарт Л. Старицької-Черняхівської, поему М. Чернявського, оповідання О. Іванчука, Н. Кибальчич, І. Липи, Л. Лотоцького, І. Огієнка, Нат. Романович, П. Смутка, А. Хомика, поезії М. Жука, Г. Кернеренка, П. Карманського, Ул. Кравченко, Олеса, Ів. Франка, С. Черкасенка, М. Чернявського й ин. Спомини з театрального життя М. К. Садовського і Пяковського, спомини про М. Вовчка Ганни-Барвінок, про М. Ковалевського Ів. Франка, про Мальованого М. Симонівни. З переладів намічено голосну драму Шолом-Аша „Віг пімсти“, повість Сінклера „Джунґлі“ з сучасних економічних відносин Америки (синдикати), також ряд дрібних оповідань, а в дальших книжках зачнуть ся фантастична повість Хоггарта для молодіжи. Приготовлені наукові статї Ол. Грушевського, В. Доманицького, проф. Перетца, В. Панейка, проф. М. Сумцова, С. Томашівського, дра І. Франка, дра Ол. Черняхівського, і мої; публіцистичні: Ол. Білоусенка, М. Гехтера, В. Гнатюка, М. Лозинського, П. Смутка, С. Чарнецького й ин. Поскінченню дром Франком нарису історії української літератури, над яким він працює, буде він теж друковати ся в ЛНВістнику. Будуть вести ся мною далі статї п. т. „На українські теми“. Огляди українського життя будуть поручені Ф. Матушевському, огляди життя галицького М. Лозинському, огляди російські В. Піснячевському, заграничні В. Панейку. Користаючи з збільшення журналу більше місця уділяти мемо бібліографії. Частійше даватимемо місце статям з західноєвропейського духового і суспільного життя — сього нам в сім році брак місця не позволяв.

